

PILEGRIMSVANDRING I NORDEN – ET SVAR PÅ EN LENGSEL

«Hvordan kan du som er luthersk prest arbeide for å fremme pilegrimsvandring – et fenomen som er så katolsk?»

Spørsmålet kommer fra en tysk journalist i det vi vandrer sammen på S:t Olavsleden gjennom fruktbart Nordtrøndersk kulturlandskap. Dette spørsmålet har jeg tenkt mye på. Hvorfor er det så mange – også i de protestantiske Nordiske landene – som finner så stor glede i å gi seg ut på vandring langs de eldgamle pilegrimsledene til Nidaros? Jeg tror at svaret er å finne i at kulturer som i fem århundrer er gjennomsyret av luthersk kristendom har utviklet noen «mangelsykdommer». Mangelsykdommer skaper lengsler og det er disse lengslene som nå gir seg uttrykk blant annet gjennom en oppblomstring av den eldgamle pilegrimstradisjonen.

Reformasjonen har skapt mange positive ringvirkninger i vår verden. Det er liten tvil om at denne omveltningen har spilt en viktig rolle for utviklingen av demokratisk styresett og utdanning til alle. Men under reformasjonen var det også noe godt og verdifullt som forsvant ut med vaskevannet. Pilegrimsvandring ble forbudt ved lov i Skandinavia under reformasjonen på 1500-tallet.

Den lutherske reformasjonen hadde som ett av sine særtrekk en sterk understrekning av ordets betydning. «Skriften alene» var ett av Luthers viktigste slagord. Folkekirkene, som vokste frem i reformasjonens kjølvann, fikk en spiritualitet som var sterkt preget av ord. Prekenen ble det viktigste i alle gudstjenester og prekestolen ble sentral i alle kirker. Læren ble det sentrale over alt. Øret og tanken ble de viktigste trosorganene. Mye av estetikken og mange av de fysiske uttrykkene for tro og spiritualitet ble effektivt utradert. I denne prosessen ble altså blant annet pilegrimsvandring forbudt. I snart 500 år har altså de Nordiske landene vært sterkt preget av en åndelighet som hadde svært få fysiske uttrykk. Kroppen som trosorgan fikk svært lite spillerom. Det var nettopp denne utviklingen som skapte mangelsykdommer og ordløs lengsel en åndelighet for kroppen. Mennesket er ikke bare ånd. Mennesket er ikke bare sjel. Mennesket er både ånd, sjel og kropp. Hele mennesket – med alt det er og har – trenger måter å uttrykke seg på - også sin tro og sin åndelighet. I Norden ble kroppen som trosorgan undertrykket i flere hundre år. Undertrykkelse skaper lengsler – ofte ordløs lengsel. Denne lengselen måtte før eller siden finne et utløp.

Da kong Olav døde i 1991 var det akkurat som om lokket ble sprengt av en trykkoker. I dagene etter kongens død opplevde vi i Norge noe som vi aldri hadde opplevd før. Folk strømmet ut i tusentall for å tenne lys og legge ned blomster på slottsplassen i Oslo. Dette skapte en endring i den folkelige åndeligheten som spredte seg som ild i tørt gress – også i kirken. Før 1991 hadde praktisk talt ingen kirker i Norge en lysglobe til å tenne lys i. I dag – 25 år senere - skal du lete lenge for å finne en kirke uten et sted for lystening. Jeg tror at det vi har opplevd kan sammenlignes med en demning som brister. For i de siste 25 årene den åndelige kulturen i Norge forandret seg dramatisk. Det vi har opplevd er et kraftig comeback

av en rekke fysiske og estetiske uttrykk for åndelighet. Dette gjelder både i og utenfor kirkene. I dag vil folk ha erfaringer.

Slik jeg ser det er oppblomstringen av pilegrimsvandring et resultat av den utviklingen jeg har beskrevet ovenfor. Det å vandre langs stiene som har 1000-år gamle røtter tilbyr moderne mennesker en arena for fysisk, åpen, udogmatisk åndelighet. Her får rastløse mennesker oppleve langsom bevegelse: Her får mennesker som til daglig er omgitt av støy, erfare stillhet. Her får urbane mennesker erfare nærkontakt med natur. Her får sekulære mennesker komme i berøring med det hellige på sin egen måte og i sitt eget tempo. Jeg tror at pilegrimsvandring vil fortsette å vokse i årene fremover. For lengerselen etter å være hele mennesker vil aldri forsvinne.

Kjartan Bergslid

sokneprest i Levanger / Den norske kirke

Prosjektleder Regionalt pilegrimssenter Stiklestad